Ժամանակագրութիւն (Անանիայի):

Վասիլիոս եւ Լեւոն՝ ամս երիսասան:

Ի սոցա փոքուն ամին Լեւոնեանցս երանելին սաստնս յանկարծակի գրգռիալ ի հալածանացն. եւ ի սոցունց սուրբքն հայոց հայրապետն Ներսէս ի հեռաւորս ելեալ ի սոցանս ամս ինն. եւ ի սոցան սասարս եին սարսք վարդապետն երէրոր նշանացի՝ երբոյր բարոյի, բարեալ լիսարս եպիսկոպոս, երէրոր նշանգեցի սարսաս-նեան:

Գրիգորիոս ամս հինգ. սարսալս եպիսկոպոս Եպիսկոպոս լիզրացոց, ի Կոստանդին քաղաքէ. որ զդարձանալան խուսաս երիսոյի ենդրոյ մեղաս-գեսսի եւ տարասխոսի... (Գիրքը հերձուածողէն կասր մը կը յաջորդէ:)

Թեոդոս մեծ, որդի դրամանասի, ամս հինգեսասան. ի սորա երրորդ ամին եղեւ ծարքն է լուսաւորչասաղաղ-ն ի Եպիսկոպոսաց վասն հաւերդելի հոգեմարդի. որ նուազ ասեր զՀոգին սուրբ քան զՀայր եւ զորդի: Եւ էր նա փիսալ յասալ քան զժողովին գումարել:

Ասողիկ, էջ 138:

Վասիլիոս եւ Լեւոն՝ ամս ԺԱ. սա սասարեաց զսրբին Ներսէս հայրապետն հայոց է պատմս ելլէ եւ զայլ բազումս հարս, որ ի ձկանցն, զոր ծովն ինքնին արտաքս ընկեցեալ կերա-կրեալ լինէին:

Ի սոցա փոքուն ամին Լեւոնեանս յանկարծակի գրգռիալ ի հալածանս. եւ ի սոցա սասարս եին սարսք վարդապետքն Բարեալ Լեսարացի եւ երէրոր Նշանացի՝ սարսաս-նեան:

Գրիգորիոս ամս եւ. սարսալս եպիսկոպոս Եպիսկոպոս լիզրացոց Զարձանակալ-խուսան գրեաց

Սուրբ Թեոդոս ամս ԺԵ. սա սարսի ելալ ի լուսաւորչասաղաղէ՝ ՇԾ հարցն վասն Մելիտոնի հերձուածոյ. ի-նչ նա յասալագրն մեռեալ:

Ակնյայտնի է որ Սեբէոսնոս Ասողիկ կախում Ը ունի Ժամանակագրութենէն, բայց զարմանալին այն է որ Ասողիկ Ս. Ներսէսի աքսորքը պատմած ատեն՝ խորենացւոյ կը հետեւի, որուն խօսքերն ալ կ'օրինակէ, այսինքն՝ "կերակրեալ լինէին ամիսս ութ ի ձկանց զոր ծովն ընկենոյր կենդանիս:" Նշանակենք որ կը յիշատակէ "ի Պատմս կղզի", մինչդեռ Խորենացի կ'ըսէ միայն "ի կղզի ինչ անապատ": Վասն զի Ս. Ներսէսի աքսորքի արկածներուն զրոյցներն՝ այնպէս ինչպէս կը գտնենք Բուզանդայ քով, նմանողութիւն մ'եղած կ'երեւան այն արկածներուն՝ զորոնք Յովհաննու Աւետարանչի վրայ կը պատմէ կեղծն Պրոխորոս: Ասոր հակառակ Ժամանակագրութիւնը կ'երեւայ թէ հոս աւելի Բուզանդայ պատմածին կը հետեւի քան թէ Մ. Խորենացւոյ: Վասն զի միայն Բուզանդ կը գրէ այս նախադասութիւնը՝ "ի կղզի մի մեծ ովկիանոս ահագին ծովու:" Բայց միւս դրուի որ Ժամանակագիրը կը գրէ ովկեանու ըստ յունականին ὠκεανοῦ. նոյնպէս Բուզանդայ քով կը գտնենք "ինն ամիսն" եղած (Զ գլխուն խորագրին մէջ) "զամս ինն,,, եւ դարձեալ՝ այս ասացուածս "աքսորեցաւ սուրբն Ներսէս:,,

Ուրեմն Ասողիկ մեր այս Ժամանակագրութիւնն աղբիւր առած է ի մասաւորի իւր գրութեան Զ. գլխուն՝ որուն խորագիրն է "Կայսերը Ցունաց ի Կոստանդիանոսէ եւ այսր անուանք եւ ժամանակք նոցա:" Մեր Ժամանակագրութիւնն է՝ զոր կը յիշէ հետեւեալ բառերով (տպ. պետերբ. էջ 142). "Ցուստինիանոս Գ որ կոստանդնի որդի՝ ամս է: ի սորա առաջին ամին տիրեցին հիւսիսային ազգն, որ ասի Խազիրք՝ Հայոց, Վրաց եւ Աղուանից:" Այս բառերը մեր Ժամանակագրութեան ծայրը կը գտնուին, ինչպէս քիչ մը վերը յառաջ բերինք: Ուստի հիմ կայ կարծելու թէ այս ըլլայ այն "Քրոնիկոնն" զոր Ասողիկ կ'ըսէ թէ շարադրած ըլլայ Անանիա, հետեւեալ խօսքով (էջ 99).

Իսկ Անաստաս խորհեալ Հայաստանեայցս կարգել առամար անշարժ ըստ այլոց ազգաց՝ եւ հրամայէ Անաստասի Շէրէոյոյ եպիսկոպոսին Հրաշաղան, յորում զառամարս մեր կարգեաց անշարժ. Եւ Անաստասայ խորհեալ ժողովով եւ եպիսկոպոսաց հաստատել զՔրոնիկոնն՝ եւ վախճանի կացեալ յամենուն ամս Զ: ի սորա աւուրս էր եւ Փիլոն Տիրոյոյն որ Պարտիկոն բարձրանոյ ի հայ լեզու:

(Շարունակելի:)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ — Հայ բդեաշխք. 1:

ՀՆԱԳՐԱԿԱՆ — Նշանագիրք իմաստնոց. 5:

ԼԵԶՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ — Հայերէնի -եր, -նի, -ուի -տի յոգնակերտները. 10:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ — Հայերէն պատարագը (Դրանսիլուանիոյ մէջ). 14: — Գրիգոր Աղծրունի (Անմնական յիշողութիւններ) (պատկերազարդ). 19

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ — Բժիշկ Դոկտ. Նահապետ Ռուսինեան. 23:

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ — Արաքացի մատենագրեր Հայաստանի մասին. 27:

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ — Մ. Խորենացւոյ պատմութեան ժամանակին մասին (թղթակցութիւն Տայազէտ Փ. Կոնիբեսի). 30:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՂ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԽՄԲԱԳԻՐ

Հ. ՌԱՓԱՅԷԼ Վ. ՊԱՐՈՆՅ

ՎԻԵՆՆԱ, ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

digitised by A.R.A.R.@